

Kunskapsstyrning för socialtjänsten
Anette Agenmark
anette.agenmark@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över promemorian Språkplikt – Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd.

Socialdepartementets dnr S2019/05353/FST

I promemorian föreslås att det införs ett tillägg i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) om att den enskilde vid behov ska delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande, en s.k. språkplikt. Syftet med tillägget om språkplikt är att för den enskilde tydliggöra vikten av att delta i språkutbildning för att därigenom förbättra möjligheten att få ett arbete och att etableras i Sverige.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget med följande synpunkter.

Förslaget att införa ett tillägg i socialtjänstlagen om att det vid behov även ingår att delta i grundutbildning i svenska för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande innebär i huvudsak en kodifiering av rådande rättspraxis. Redan i Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) anges att deltagande i grundutbildning i svenska bör inräknas i kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande. De allmänna råden är dock inte bindande regler för socialtjänsten utan innehåller rekommendationer om hur lagstiftningen kan eller bör tillämpas i olika situationer. Detta innebär att de generella kraven på arbetslösa biståndssökande kan variera mellan kommunerna.

En fördel med det föreslagna tillägget är att det sannolikt kan bidra till att öka likvärdigheten i landets kommuner. En annan fördel är att det ökar tydligheten för biståndssökande om vilka krav socialtjänsten har rätt att ställa för att de ska ha rätt till ekonomiskt bistånd.

Ett tydligt uttalat krav på att biståndssökande vid behov ska delta i grundläggande svenskundervisning kan även ha ett viktigt signalvärde ur ett jämställdhetsperspektiv. Kvinnor tar i lägre utsträckning del av arbetsfrämjande insatser jämfört med män. Jämfört med andra grupper har utrikes födda kvinnor störst svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, bland annat på grund av språkhinder.

Bedömningen av behovet av att delta i grundutbildning i svenska

Enligt förslaget är det kommunen som ska bedöma den sökandes språkkunskaper och om det finns brister som orsakar svårigheter att klara sin försörjning genom arbete. För att lyckas med denna bedömning är det viktigt att socialtjänsten har

tillgång till strukturerad och nära samverkan med både Arbetsförmedlingen och vuxenutbildningen. I praktiken är behovet av undervisning i svenska i vissa fall uppenbar för socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd. I mer oklara fall kan socialsekreterarna behöva få stöd från Arbetsförmedlingen som i sin verksamhet exempelvis gör bedömningar inför deltagande i arbetsmarknadspolitiska program.

Uppföljning och statistik (4.2)

Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att följa hur kommunerna tillämpar den nya bestämmelsen. För att kunna följa detta på nationell nivå behöver Socialstyrelsens statistik över arbetsmarknadsinsatser utökas med en ny insats i form av ”grundläggande studier i svenska”. För detta krävs en förändring i Socialstyrelsens föreskrifter om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter (HSLF-FS 2015:30). Socialstyrelsen välkomnar därför förslaget att Socialstyrelsen får i uppdrag att utreda förutsättningarna för en sådan ändring.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Jenny Rehnman. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Mona Heurgren och Erik Höglund samt enhetschefen Beatrice Hopstadius deltagit. Utredaren Anette Agenmark har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Jenny Rehnman

Anette Agenmark